עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פי"ו מהל' תמידין ומוספין הלכה יא:
ב ג מיי' פ"א מהלכות קרבן פסח הלכה טו:

תורה אור השלם

ו. וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל נַעֲשָׂה בַמַּרְחֶשֶׁת וְעַל מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִהְיֶה: ויקרא ז ט

רבינו גרשום

במקום אחר: קרבן אחד אמרתי לך. כלומר קרבן אחד ממין אחד יביא מנחת מאפה ולא שנים ואם היה מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין היו ב' קרבנות: א"ל ר' שמעון אילו נאמר קרבן קרבן ב' פעמים בפסוק הייתי אומר חלות קרבן אחד ורקיקין קרבן אחד עכשיו שלא נאמר אלא קרבן א' משמע דחלות ורקיקין קרבן א' ואם רצה להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא דקרבן א' הוא: מה וכל האמור למטה ב' מינין בכל אחד ואחד דוכל נעשה במרחשת ועל מחבת שני מינין הן וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יצא אף כל האמור למעלה במנחת מאפה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יצא אבל חלות לחודייהו ורקיקין לחודייהו אימא לא יביא קמ"ל בשמן בשמן ואיזה שירצה יביא ודיו: איכא בינייהו דיעבד דלר' יוסי בר יהודה אפי' דיעבד נמי לא דכל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי:

הדרן עלך כל המנחות.

מג' סאין. היינו איפה: בשבת. לפי שבליל ששה עשר היה נקצר: בלא טירחא שאינו צריך להרקידו הרבה שאינו צריך ליטול אלא האבק ממנו ויהיה עשרון: דהכי שביחא מילתא. שלא יהא צריך ליטול אלא האבק הברור שבו. ואל ירבה במלאכות הרבה לקצור ולטחון יותר מצורך וכן שאר המלאכות שמשעת הקצירה ועד שעת הרקדה: כיון דאיפשר להוציא אימורין בהכי טפי לא טרחינן כדעבדינן בחול ה"נ כיון דאפשר משלש לאפוקי עשרון מובחר לא טרחינן בחמש כדבעינן בחול: דליכא בזיון קדשים גבי עומר דהא אפשר להוציא עשרון מובחר מג' אבל גבי פסח דאיכא בזיון קדשים אי לא מיפשט כולו שלא יהיו קדשי שמים

רבי ישמעאל. ט) [וחכמים אומרים] אחד שבת ואחד חול משלש היה **בא.** שבת דמודה רבי ישמעאל מוכיר ברישא ובספ"ק דסוכה (דף כ.) דפליגי רבי אליעזר ורבנן במחצלת ואמר רבא בגדולה דכולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך כי פליגי בקטנה ומקשי אביי אי הכי אחת גדולה ואחת קטנה אחת קטנה ואחת גדולה מבעי ליה אין גירסא זו נכונה ואיפכא גרסינן כדמוכח הכא דההוא דמודו רבנן מבעי ליה למיתני ברישא וכן ההיא דתנן בפרק בתרא דראש השנה (דף כט:) אחת יבנה ואחת כל מקום שיש בו ב"ד י):

מפשיט את הפסח עד החזה. דרך רגליו מתחיל והולך ומפשיט עד החזה ליטול אימוריו ולא דמי לההיא דתניא בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לג.) ובתמורה פרק ולד חטאת (דף כד.) אין מרגילין ביום טוב ואין מרגילין בבכור דהתם במפשיטו לעשות עור שלם וצריך להוציא כ) רגליו מצוארו ולאו דווקא נקט הכא פסח יג] דבכל קרבן ציבור של שבת הוה מצי לאשמועינן ונקט פסח לרבותא אף על פי שיש פסחים מרובים ונראין מוטלין כנבילה אי נמי משום רבותא דרבנן דאפילו לצורך יחיד התירו אי נמי דווקא בפסח שרו רבנן דחשו שלא יתקלקל הבשר משום דעיקרו לאכילה:

שחט

וכי נאמר קרבן קרבן שני פעמים והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ונאמר בו חלות ורקיקין מעתה רצה להביא חלות מביא רקיקין מביא [א]מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא ובוללן וקומץ משניהם ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם יצא רבי [ג]יוסי ב"ר יהודה אומר מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין ת"ל [ו]וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה מה וכל האמור למטה שני מינין חלוקין אף וכל האמור למעלה שני מינין חלוקין ורבי יהודה שפיר קאמר ר' שמעון אמר לך כיון דכתיב בשמן בשמן כמאן דכתיב קרבן קרבן דמי ורבי שמעון אי לא כתיב בשמן בשמן הוה אמינא דווקא מחצה חלות ומחצה רקיקין אבל חלות לחודייהו ורקיקין לחודייהו אימא לא קא משמע לן רבי יוסי בר' יהודה היינו אבוה איכא בינייהו דאי עבד:

הדרן עלך כל המנחות

רבי ישמעאל אומר [ה] עומר היה בא בשבת משלש סאין ובחול מחמש [ג]וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול [א]משלש היה בא רבי חנינא סגן הכהנים אומר בשבת היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת ובחול בשלשה בשלש קופות [ו] ושלש מגלות וחכמים אומרים אחד [ב]שבת ואחד חול בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות: **גמ'** בשלמא רבנן קא סברי עשרון מובחר [ז]בשלשה סאין אתי ולא שנא בחול ולא שנא בשבת אלא רבי ישמעאל מאי קסבר אי קסבר עשרון מובחר לא אתי אלא מחמש אפילו בשבת נמי אי משלש אתי אפילו בחול נמי אמר רבא קסבר ר' ישמעאל עשרון מובחר בלא טירחא אתי מחמש בטירחא אתי משלש בחול מייתינן מחמש דהכי שביחא מילתא בשבת מוטב שירבה במלאכה אחת בהרקדה ואל ירבה במלאכות הרבה אמר רבה ר' ישמעאל ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד דתניא [ח]ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיט את הפסח עד החזה [ג] דברי רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה [ט]וחכ"א עד שיפשיט את כולו מי לא אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה התם כל היכא דאפשר לא טרחינן הכא נמי כיון דאפשר לא טרחינן ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל הכא אלא דליכא בזיון קדשים אבל התם דאיכא בזיון קדשים

איכא

וכי נאמר קרבן קרבן. אחד לחלות ואחד לרקיקין דליהוי משמע דשני קרבנות הם: **והלא לא נאמר אלא קרבן אחד.** ואע"פ כן כתב בו שני מינין אלמא שניהן נקראין קרבן אחד: **ובוללן.** דלאחר אפייתן ד] פותתן ומערבן עד שמחזירן לסלתן כדאמר באלו מנחות (לקמן עה.) ואחר כך בוללן כאחת בשמן: רבי יוסי ברבי יהודה כאבוה סבירא ליה כדמפרש לקמן: **מה וכל האמור למטה שני** ו) **מינין.** ה] נעשה במרחשת ובמחבת שתי מינין קרבן ו] הוא ואם הביא מחצה מזה ומחצה מזה לא יצא וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה שני מינין הן: **אף כל** ז] **וכו' שני מינין הן.** כלומר חלות ורקיקין האמורים בויקרא [ג] שני מינין ואין מצטרפין: **שפיר קאמר רבי שמעון.** וכי נאמר קרבן קרבן: **בשמן בשמן.** הפסיק הענין שאין בלין כאחת: **ורבי שמעון.** אמר לך אי לא כתב בשמן לכל חד: **ה"א.** הואיל ואין הפסק דווקא קאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין: **איכא בינייהו דיעבד.** לרבי יהודה דיליף טעמא מקרבן אחד (א) ח] דיעבד כשרות לר' יוסי דיליף ט] מבלולה וחריבה כי היכי דבלולה דהיא מנחת נדבה וחריבה דהיא מנחת חוטא אפילו דיעבד אם עירבן פסולות כדאמרי' (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ואם שם פסול הכי נמי חלות ורקיקין דיעבד לא:

הדרן עלך כל המנחות

רבי ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת כו'. אם חל ששה עשר להיות בשבת היה עומר בא עשרון משלשה סאין שהיו קוצרין שלשה סאין שעורים ומניפין אותן בנפה עד י] שמניפין אותן עד עשרון מובחר: **ובחול.** אם חל ששה עשר בחול קוצרין חמשה סאין ומניפין מכל סאה מעט אותו סלת דק היוצא ראשון שהוא מובחר ומוציאין מן ה' סאין עשרון כדכתיב (שמות טז) והעומר עשירית האיפה הוא: **בשלשה.** בג' מגלות לפרסם הדבר מפני הביתוסין: **גמ' אפי' בשבת נמי.** לייתי יא] דהא דמי שבת כדמפרש בסוף פירקין יב): **בלא טירחא.** שאינו צריך לנפות כ"כ: **בטירחא.** שינפו פעמים הרבה: **בחול מייתינן מחמש דהכי שביחא מילתא.** כך משובח הדבר דהוי עשרון מובחר טפי שאין ממלאין מכל סאה אלא מעט אותו סלת דק היוצא ראשון: **מוטב שירבה במלאכה אחת.** מוטב שיחלל פעמים הרבה שבת במלאכה אחת כגון שירקד הג' סאין פעמים הרבה: **ואל ירבה במלאכות הרבה.** שיקצור ויזרה ויברור ויטחן וירקד שתי סאין יותר: יג] **עד החזה.** שיכול להוציא את האימורים: **לא טרחינן.** יותר בשבת: **בזיון קדשים.** תלוי מופשט ועומד כך עד הלילה ודומה כנבילה:

אבל

מסורת הש"ס

א) לעיל נט. ס. לקמן עב:, ב) לקמן עב., ג) לקמן עב:, ד) נ"ל משלשה, ה) שבת קטו: קלג: [תוספתא דפסחים פ"ד ה"ט], ו) מינין מרחשת ומחבת שתי מינין, לי"ק, ז) [לעיל נט:], ח) [לקמן עב:], ט) לי"ק, י) [ועי' תוספות שבת כ: ופסחים סה. וקח: ובסוכה כ. ובכתובות כ: ד"ה אחד ובזבחים לג: ד"ה אי"ה ובקדושין יג. ד"ה בשמן], כ) נ"א רגליו דרך צוארו. לי"ק.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איכא בינייהו וכו' מקרבן אחד כשר בדיעבד ולרבי יוסי דיליף מבלולה:

מוסף רש"י

מפשיט את הפסח עד החזה. מתחיל מרגליו לאחוריים עד החזה שיוכל להוציא אימורים שבקרבו חלבים דוחין שבת ותו לא מפשיט מידי עד אורתא דלצורך הדיוט הוא (שבת קטו:). והיינו פירש דתנן במסכת תמיד (פ"ד מ"ב) גבי הפשטו שהיה מתחיל מן הרגלים והיה מפשיט ויורד עד שמגיע לחזה, הגיע לחזה חתך את הראש ונתנו למי שזכה בו, ואח"כ הכרעים ומירק והפשיט וכו' שמפשי' מיניה משהגיע לחזה סילק ידיו מן ההפשט והתחיל להתעסק בניתוח קצת, וגבי עולה דכולה כליל מירק והפשיט ומנתח הידים תחלה אחר הראש, וגבי פסח נמי משהפשיט עד החזה דיכול להוציא אימוריו בלא נימין קורעו ומוציאן מיד והיה ליה פירש מן ההפשט, וקאמר רבי ישמעאל שוב אינו גומר ומפשיט משום דאין דפירש היא חורה מילתא דאתחלתא לנפשה ושלא לצורך גבוה דומיא דאילין דלא מעכבין (שם קלג:).

שיטה מקובצת

א] אומר העומר: ב] קופות ובשלש: ג] עד החזה (שבת דף קטו ע"ב ותוס' פסחים דף סה ע"ב): ד] אפייתן פותתן ומפרכן: ה] מינין דכל: ו] מיני קרבן הן: ז] אף כל מנחה אשר תאפה בתנור: ח] אחד ולא שנים לכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי ולר': ט] טעמא מבלולה: י] עד שמעמידין אותן על עשרון: יא] לייתי חמש דהא: יב] דאפשר. שיכול להוציא את האימורים עד החזה הס"ד ומה"ד לא: יג] פסח. והוא הדין לשעירי הרגלים או לכבשי העצרת שאם חל בשבת אין בישולו דוחה שבת. ת"ח: